

spreekt in het algemeen van normen die tijdens het voorbereidend onderzoek - ongeacht door wie of in welke procedure, dus ook op grond van de beslissingen van Boek I - zijn geschonden. Het begrip "norm" heeft betrekking op alle soorten regels, ongeacht de aard van de bepaling, die in het vooronderzoek hetzij voor de verdachte rechten in het leven roepen of tot diens bescherming dienen tegen bepaalde vormen van politieke of justitiële bemoeienis, hetzij voor de met opsporing en vervolging belaste organen bevoegdheden creëren dan wel door deze organen met het oog op de uitoefening van deze bevoegdheden in acht behoren te worden genomen. Tot de normen in de zin van art. 286 behoren dus zowel technische voorschriften, zoals met betrekking tot de betekening van stukken, als voorschriften die voortvloeien uit geschreven of ongeschreven, nationale of verdragsrechtelijke regels en beginselen.

Art. 286 bepaalt in de eerste plaats, dat de normschending op het verzoek van de verdachte op de voet van art. 238 kan worden hersteld (tijdens de bezwaarschriftprocedure en tijdens het onderzoek ter terechtzitting), als dat tenminste nog mogelijk is. Blijkt dat niet het geval, dan leidt het verzuim niet meer tot nietigheid. Niettemin kan de rechter in twee gevallen consequenties verbinden aan het normverzuim (het daarop betrekking hebbende verweer van de verdachte behoeft, anders dan wanneer op herstel van vormverzuim wordt aangestuurd, niet per se direct na de voordracht door het OM te worden gevoerd):

a. Hij kan beslissen dat de rechtstreeks via de onrechtmatigheid verkregen onderzoeksresultaten buiten de bewijsvoering worden gehouden, indien redelijkerwijs aannemelijk is dat de verdachte ernstig in zijn verdediging is geschaad. Van dit laatste zal sprake zijn als bijv. de verdachte niet meer in volledige vrijheid zijn procespositie kan bepalen (zoals na een bekentenis die uitsluitend is afgelegd door de confrontatie met onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal of nadat het vrije verkeer tussen de verdachte en zijn raadsman tijdens het vooronderzoek ten onrechte werd belemmerd (vgl. H.v.J. - NJ 1969,

31). Niet door iedere normovertreding wordt de verdachte in zijn verdedigingsbelang getroffen. Het kan bijv. zijn, dat aanneemelijk is dat de verdachte reeds op de hoogte was van het recht, waarvan hem ten onrechte geen mededeling is gedaan, of dat de verdachte geen reden had te twifelen aan de bevoegdheid van (geüniformeerde) opsporingsambtenaren, die de wel aanwezige last tot binnentreden niet hebben getoond. Met name de cautierechtspraak van de Hoge Raad bevat voldoende voorbeelden van de wijze waarop niet naleving van overigens fundamentele bepalingen tot uitzonderingen op de bewijsuitsluitingsregel kan leiden.

b. Indien door de normschending de kwaliteit van de strafrechtspleging zodanig is aangetast, dat een faire berechting van de verdachte niet meer mogelijk is, kan het OM niet-ontvankelijk worden verklaard. De voorwaarde, dat de behandeling ter terechtzitting niet meer aan de eisen van een eerlijk proces kan voldoen, verwijst nadrukkelijk naar tekst en ratio van het Europese Verdrag (i.b. art. 6). Gelet op de zwaarte van de processuele sanctie (inbreuk op het vervolgingsmonopolie), komt de niet-ontvankelijkheid eerst aan de orde, wanneer het OM - door een strafvervolging te beginnen of omstreden materiaal bij de bewijsvoering te gebruiken - evident onbehoorlijk moet hebben gehandeld, m.a.w. de onbehoorlijkheid moet zo zichtbaar zijn, dat zelfs bij een marginale beleidstoetsing de rechter kon vaststellen, dat de officier van justitie in redelijkheid niet tot zijn vervolgingsbeslissing had kunnen komen (unfair play, misbruik van vervolgingsrecht, kwade trouw). De Hoge Raad heeft tot nu toe de sanctie van niet-ontvankelijkheid onder omstandigheden aanvaardbaar geoordeeld bij overschrijding van de redelijke termijn, ten aanzien van bepaalde ongeoorloofde opsporingstechnieken (undercover agent) en bij schending van beginselen van een goede procesorde (inbreuk op de vertrouwensregel bij het niet gestand doen van een justitiële toezegging, en bij vervolging van een zaak die eerder ad informandum was gevoegd).

De regeling van art. 286 geeft een wettelijke grondslag aan de door de rechter te maken afweging van belangen bij de beoordeling van de aan normschending te verbinden gevolgen in elk concreet geval. In deze subtiele en vanuit een oogpunt van rechtspoliteik gevoelige afweging zal alleen de ernst van het feit niet doorslaggevend kunnen zijn, omdat juist bij ernstige feiten het spanningsveld ontstaat waarin het strafproces zijn rechtsstatelijke karakter moet bewijzen. Dit karakter voert rechtstreeks terug tot de rechterlijke taakopdracht het niveau van een behoorlijke en eerlijke procesvoering nauwlettend te bewaken. Naast het algemene belang van een behoorlijke procesvoering staat echter het eveneens algemene belang van een effectieve normhandhaving. Omdat beide belangen dezelfde gradatie van rechtsstatelijkheid bezitten, dient er een door de evenredigheid gestuurde afweging plaats te vinden. Deze afweging heeft, naast de in lid 4 genoemde factoren, betrekking op een vergelijkende beoordeling van het verdedigingsbelang enerzijds en het vervolgingsbelang anderzijds. In de weging van deze beide belangen zal ook de mate waarin de norm is geschonden als maatstaf voor aantasting van het verdedigingsbelang, zijn relatieve betekenis krijgen. Men zou in het algemeen kunnen zeggen, dat het door normschending ontstane nadeel voor de verdediging niet groter mag zijn dan het voordeel dat de vervolging door de normschending heeft verkregen. Door deze in een rechtsstaat passende beoordeling van alle in het geding zijnde belangen kan worden voorkomen, dat de sanctie van bewijsuitsluiting leidt tot voor het (geobjectiveerde) rechtsgevoel niet aanvaardbare situaties. Het gaat in strafvordering ook en in gelijke mate om een evenredige verdeling van het recht op rechtsbescherming, waarop alle rechtsgenoten, ongeacht of zij terechtstaan of niet, aanspraak maken.

Bij de afweging van belangen zal tevens de vraag in ogenschouw genomen kunnen worden, in hoeverre de normschending in bewijsrechtelijke zin voordeel voor de verdachte behoort op te leveren, als de normschending op zichzelf niet van invloed is op de uitkomst van het rechterlijk

bewijsoordeel. Een procedurele misslag bij de verlenging van de voorlopige hechtenis bijv. kan weliswaar leiden tot onrechtmatigheid van de vrijheidsbeneming, doch deze vaststelling behoeft niet tot gevolg te hebben dat daarmee ook de wijze van bewijsverkrijging als onrechtmatig wordt gediskwalificeerd (tenzij er tussen de voortzetting van de detentie en de totstandkoming van het bewijs een direct causaal verband zou bestaan). Wanneer derhalve een verdachte, op wie ten onrechte een dwangmiddel is toegepast, op andere wijze genoegdoening kan krijgen, is daarmee de kwestie processueel "vereffend". In deze context is het van eminent belang, dat het nieuwe wetboek (anders dan het Nederlandse) de mogelijkheid opent dat schadevergoeding wordt toegekend, niet alleen wegens ten onrechte ondergane voorlopige hechtenis, maar in het algemeen wegens onrechtmatige toepassing van alle strafvorderlijke dwangmaatregelen waardoor de verdachte schade heeft geleden (zie de artt. 176 - 179).

Voorts is als voorwaarde van bewijsuitsluiting van belang dat de verdachte zelf in zijn belang is geschaad. Het zou niet goed te rijmen zijn, wanneer de belangen van een derde zijn aangetast (bijv. in geval van onrechtmatige huizoeking bij een niet-verdachte) en de verdachte daarvan persoonlijk zou profiteren.

Lid 4 van art. 286 noemt een aantal factoren, dat in het bijzonder richtsnoer vormt bij de rechterlijke beoordeling van de normovertreding en bij de afweging van de in het geding zijnde belangen (deze beoordeling is nodig, omdat de regelingen betreffende grondrechten en verdragsrechten zelf niet altijd aangeven welke consequenties aan normschendingen behoren te worden verbonden). Het karakter van de norm kan verschil maken voor de aan schending te verbinden gevolgen. Een norm, die een voorwaarde tot uitoefening van een bevoegdheid inhoudt, komt sterkere betekenis toe dan een voorschrift, dat bij of na de uitoefening van een overigens rechtmatige bevoegdheid wordt geschonden (in het laatste geval is er minder reden tot bewijsuitsluiting; bij volstreekte onbevoegdheid zal een

proces-verbaal reeds op grond van art. 392, lid 1, onder b voor het bewijs terzijde moeten worden gelegd). Het gewicht van de norm - die voor de procesvoering van wezenlijke betekenis moet zijn - ziet op de mate waarin de verdachte via die norm op bescherming aanspraak kan maken. De ernst van de normschending heeft betrekking op de mate waarin de normaantasting plaatsvond. De mate van verwijtbaarheid van degene, die de norm schond, vormt eveneens een legitieme afwegingsfactor: bij niet verwijtbaar gedrag geldt in mindere mate de regel, dat de overheid niet door eigen onrechtmatig optreden bevoordeeld mag worden. Het spreekt voor zich dat het om juridisch verschoonbaar gedrag moet gaan (bijv. rechtsdwaling). Ondeskundigheid of onwetendheid bij personen, die verondersteld worden kennis van zaken te hebben, kan niet tot niet verwijtbaarheid leiden.

Zie ook de toelichting bij de artt. 296 - 303.

Artikel 287

De regeling met betrekking tot het aanhangig maken van een zaak ter terechtzitting is aangepast aan de gewijzigde bepalingen rond de sluiting van het gerechtelijk vooronderzoek en de daarna te nemen beslissingen.

Anders dan in de Nederlandse strafvordering kent lid 3 aan de officier van justitie de bevoegdheid toe om in de dagvaarding, naast in de beschikking tot verwijzing omschreven feiten, nog andere feiten ten laste te leggen. Dit betekent niet dat de officier van hetzelfde feit waarop het onderzoek betrekking had, een ander feit mag maken, maar wel dat hij daarnaast andere (in de zin van nieuwe) feiten ten laste mag leggen.

Artikel 292

De wijzigingen, die bij de Nederlandse Wet van 5 juli 1984, Stb. 332 ten aanzien van het recht van de verdachte om getuigen en deskundigen ter zitting te doen dagvaarden, zijn aangebracht, zijn in het ontwerp niet geheel overgenomen. Weliswaar heeft het OM de bevoegdheid de dagvaarding van door de verdachte opgegeven getuigen te weigeren, doch de weigeringsgrond is op andere wijze geformuleerd: er moeten dwingende gronden zijn (zoals bij misbruik). Zie verder de toelichting bij artikel 323.

Artikel 296 - 303

In het ontwerp is aan de bezwaarschriftprocedure, vergeleken bij de Nederlandse regeling, een grotere betekenis toegekend,

mede omdat het bezwaarschrift tegen de kennisgeving van verdere vervolging niet is overgenomen. De processuele functie van de procedure is uitgebreid: met een bezwaarschrift kan de verdachte niet alleen opkomen tegen een dagvaarding, die naar zijn oordeel op lichtvaardige gronden tegen hem is uitgebracht (de huidige functie), maar ook indien er naar zijn opvatting tijdens het voorbereidend onderzoek normschendingen hebben plaatsgevonden die toepassing van art. 286 rechtvaardigen. Men leze de toelichting bij dat artikel. Tot de gewraakte normschendingen behoort evenwel niet het in strijd met art. 264 verhoren van een anonieme getuige (zie art. 296, lid 3, sub b). Een daarop gericht verweer kan in de opzet van het ontwerp alleen ter terechtzitting worden gedaan. Zie de toelichting bij de artt. 342 - 344. Ten aanzien van de kwesties, die in de bezwaarschriftprocedure wel aan de orde kunnen worden gesteld, zij opgemerkt dat het Hof (dat in eerste en laatste instantie op het bezwaarschrift beslist) in raadkamer een voorlopig oordeel uitspreekt. Het tast noch de bevoegdheid aan van de verdachte om ter zitting het geschilpunt opnieuw ter sprake te brengen, noch de bevoegdheid van de zittingsrechter (zowel in eerste aanleg als in hoger beroep) om in andere zin te beslissen. De strekking van de bezwaarschriftprocedure is om de mogelijkheid te openen, dat de verdachte in evidente gevallen het terechtstaan in het openbaar wordt bespaard.

Art. 297, lid 3, schrijft voor, dat onderzoeksresultaten die tijdens de bezwaarschriftprocedure naar het voorlopig oordeel van het Hof niet tot het bewijs zijn toegelaten, bij de voortzetting van de procedure (dus als er voldoende ander - rechtmatig verkregen - bewijs voorhanden is) uit het dossier van de verdachte kunnen worden verwijderd. Na de aanvang van het onderzoek op de zitting bestaat die mogelijkheid niet meer. De consequentie van zodanige mogelijkheid zou immers zijn dat in geval van bewijsuitsluiting een andere rechter de zaak opnieuw zou moeten behandelen. De verdachte heeft het dus zelf in de hand - door een bezwaarschrift in te dienen - om te laten onderzoeken of zijn dossier kan worden gezuiverd van

besmet materiaal, waarvan de rechter ter terechtzitting gevrijwaard zou moeten blijven. Blijkt eerst tijdens of na de zitting in de raadkamerfase dat bewijsgegevens voor toepassing van de uitsluitingsregel in aanmerking komen, dan zal de rechterlijke behoedzaamheid beslissend zijn bij de waardering en de selectie van het bewijsmateriaal.

Bewijsgegevens die van de verdere procedure worden uitgesloten, dienen afzonderlijk te worden bewaard. In het hoger beroep van de hoofdzaak zal immers kunnen worden beslist, dat het eerder uitgesloten materiaal wel tot het bewijs is toegelaten. Verwijdering van ontoelaatbaar geoordeelde gegevens zal overigens technisch niet altijd eenvoudig zijn, bijv. wanneer een verklaring deel uitmaakt van een proces-verbaal, dat voor het overige wel voor het bewijs kan worden gebezigd. In dat geval zou de rechter een afschrift van het verbaal kunnen doen vervaardigen, waarin de bewuste verklaring niet meer voorkomt, en het vervolgens voor copie conform kunnen waarmerken.

Artikel 309, lid 2

Omdat tijdens de bezwaarschriftprocedure besmet bewijsmateriaal uit het dossier kan worden verwijderd teneinde de zittingsrechter vrij te houden van ongewenste beïnvloeding, ligt het voor de hand te bepalen dat de rechter, die aan de behandeling van het bezwaarschrift tegen de dagvaarding heeft meegewerkt, niet aan het onderzoek ter terechtzitting mag deelnemen.

Artikel 313

De bevoegdheid de medebrenging van de verdachte te gelasten, is in dit artikel beperkt tot de situatie, waarin de rechter een beter inzicht wenst omtrent de persoonlijkheid of de persoonlijke omstandigheden van de verdachte, zulks in verband met de

straftoemeting (zie ook art. 243). Een gedwongen verschijning met het oog op de bewijsrechtelijke merites van de zaak, wordt in strijd geoordeeld met het nemo tenetur-beginsel (hetgeen betekent dat niemand kan worden gedwongen aan zijn eigen veroordeling mee te werken).

Artikel 320

Zoals in de toelichting bij de artt. 49 en 82 uitvoerig is uiteengezet, is de verplichting de verdachte op enkele fundamentele rechten te attenderen, in het bijzonder gekoppeld aan het moment waarop hij naar een plaats van verhoor is overgebracht. Ter terechtzitting zal de cautie steeds moeten worden gegeven. Uit de systematiek van art. 320 volgt, dat het zwijgrecht van de verdachte niet op diens personalia betrekking heeft.

Artikel 323

De bevoegdheid, zowel van de officier van justitie als van de rechter ter zitting, het verhoor van door de verdachte opgegeven getuigen te weigeren, indien door het achterwege blijven daarvan de verdachte redelijkerwijs niet in zijn verdediging is geschaad, is niet uit de Nederlandse regeling overgenomen. Door de Straatburgse jurisprudentie worden aan de verwezenlijking van het betreffende recht van de verdachte steeds zwaardere eisen gesteld. Het leek aangewezen om hetzelfde criterium, zoals omschreven in art. 6 van het Europese Verdrag (verdachte heeft dezelfde rechten als het OM), in artikel 323 op te nemen. In het licht van dat criterium moet derhalve de nodeloosheid van de ondervraging worden beoordeeld. Zo zal nodeloosheid niet te snel mogen worden aangenomen, als de getuige nog niet eerder (in het vooronderzoek) is verhoord. Verwezen moge worden naar de toelichting bij art. 228 en bij de artt. 342 - 344 (anonieme getuige).

Artikel 328a

De bepaling, op grond waarvan de rechter bepaalde personen onder zekere voorwaarden buiten ede kan horen, is rechtstreeks ontleend aan art. 151 Sv (oud).

Artikel 329

Evenals bij de ondervraging van de verdachte (zie art. 345) is de wijze van het stellen van vragen aan de getuige anders geregeld dan in het Nederlandse wetboek. De getuige wordt het eerst ondervraagd door degene die hem heeft gedagvaard of op wiens verzoek hij is gedagvaard. De voorzitter neemt bij de ondervraging over en weer vanwege de verdediging en de vervolging een lijdelijke positie in, niet alleen om daarmee tot uitdrukking te brengen dat het strafproces ook kan worden gezien als een forum waarop het geding tussen twee partijen zich voltrekt, maar in het bijzonder om zoveel mogelijk het beginsel tot zijn recht te laten komen dat de rechter ter zitting geen blijk geeft van enige overtuiging omtrent schuld of onschuld van de verdachte. Een indruk daaromtrent kan met name bij de ondervraging gemakkelijk worden gewekt. De voorzitter neemt alleen dan de ondervraging ter hand - naast de bevoegdheid van alle rechters om aanvullende vragen te stellen - wanneer de ondervraging door partijen op zodanige wijze geschiedt, dat voortzetting daarvan in strijd zou komen met het belang van een goede procesorde. Daarbuiten kan de voorzitter ook op de voet van art. 332 beletten, dat door de getuige op een vraag antwoord wordt gegeven. Zie de toelichting bij dat artikel.

Artikel 332

Om uiteenlopende redenen kan de getuige worden belet dat op een vraag antwoord wordt gegeven. De vraag kan erop zijn

gericht te onthullen wat rechtens bescherming verdient. Evenzo kan de vraag betrekking hebben op voor de zaak zelf irrelevante aspecten. Voorts kan de wijze waarop de vraag is geformuleerd of gesteld, onbehoorlijk zijn, zoals bij strikvrAGEN (de ratio van het huidige art. 93 Sv. ligt in art. 332 opgesloten).

Artikel 342 - 344

De problematiek van de anonieme getuige concentreert zich rond de strijdigheid tussen twee algemene en voor de procesvoering wezenlijke belangen. Aan de ene kant is er het belang van de waarheidsvinding, de centrale doelstelling van strafvordering, aan de andere kant het belang van een behoorlijke rechtspleging, dat voorschrijft dat de waarheidsvinding geschiedt met inachtneming van de beginselen van een eerlijk proces. Een geheime bewijsvoering met behulp van een getuige, tegen wie de verdachte zich onvoldoende heeft kunnen verdedigen, raakt de kern van het eerlijke proces. Tegenover dit nadeel voor de kwaliteit van de strafrechtspleging, staat een ander nadeel dat tot dezelfde rechtsgradatie behoort: wanneer een getuige op grond van ernstige bedreigingen niet in de gelegenheid wordt gesteld in alle vrijheid en in het openbaar aan zijn wettelijke plicht te voldoen, wordt daardoor het schema inzake de wettelijke verdeling van bevoegdheden en verplichtingen in het strafproces ernstig verstoord: de verdachte krijgt een voordeel dat hem niet rechtmatig toekomt. Als aan de vervolging de eis van een eerlijk proces wordt gesteld, kan ook van derden worden verlangd dat zij de strafvorderlijke fairness in acht nemen. In een rechtsstaat kan niet worden geduld, dat de loop van het recht door bedreiging met geweld wordt beïnvloed.

In deze afweging van belangen mag dan weliswaar aan het algemene belang van de waarheidsvinding prioritaire betekenis worden toegekend, dit betekent echter niet dat de wetgever ten deze zou mogen reageren zonder zelf zoveel

mogelijk de beginselen van een eerlijk proces in acht te nemen. Ook bij de anonieme getuige stelt de kwaliteit van de strafrechtspiegeling de onderste grens vast. Dit fundamentele uitgangspunt leidt ertoe, dat het optreden van de anonieme getuige binnen het strafproces aan stringente voorwaarden moet zijn gebonden. Men leze daarover art. 264 en de toelichting daarop. Daarnaast gelden enkele bijzondere waarborgen, die ter terechtzitting tot gelding kunnen worden gebracht.

De belangrijkste waarborg ligt hierin besloten, dat de rechter ter terechtzitting uiteindelijk bepaalt of een anonieme getuige tot het bewijs van het strafbare feit wordt toegelaten. Om de rechter in de gelegenheid te stellen zich daaromtrent een goed oordeel te vormen, is hem in het ontwerp de bevoegdheid toegekend persoonlijk de getuige buiten de openbaarheid van de zitting te horen. Dit persoonlijke contact met de door de RC anoniem verhoorde getuige staat in dienst van de beantwoording van de vraag, of aan de formele en materiële criteria van art. 264 (betreffende de toelaatbaarheid en betrouwbaarheid van de anonieme getuige) is voldaan. Met het oog daarop wordt de getuige gehoord, niet verhoord (zie art. 5). De rechter produceert dus niet zelf een nieuw bewijsmiddel, hij controleert alleen of de onder toezicht van de RC afgelegde anonieme verklaring, als bewijsmiddel toelaatbaar is. Door deze controle op de totstandkoming van het bewijs wordt recht gedaan aan het onmiddellijkheidsbeginsel, dat bij de huidige in de rechtspraak aanvaarde constructies onvoldoende vertegenwoordigd is.

De rechter ter zitting kan overgaan tot het horen van de anonieme getuige, hetzij op het verzoek van de verdachte, die zich ertegen verzet dat een getuige onder geheimhouding van diens identiteit door de RC is ondervraagd, hetzij ambtshalve, indien de rechter in de processtukken aanleiding ziet eigener beweging een onderzoek in te stellen naar de rechtmatigheid van de anonimiteit of de materiële betrouwbaarheid van de getuige. Het horen van de getuige vindt in beslotenheid plaats buiten aanwezigheid van de verdachte of diens

raadsman en de vertegenwoordiger van het OM. De rechter kan met het oog op de waarborging van de anonimiteit de nodige maatregelen nemen, zoals het aanwijzen van een plaats buiten de rechtszaal waar het horen plaatsvindt.

Doordat het de tot het vonnis geroepen rechter is, die over de aanspraak op anonimiteit beslist, kan het daarop betrekking hebbende geschilpunt niet reeds bij een bezwaarschrift tegen de dagvaarding aan de orde worden gesteld (art. 296, lid 3, sub b). Anders zou een samenloop van procedures ontstaan met mogelijke verschillen in de uitkomst daarvan, terwijl het accent op de oordeelsvorming van de rechter ter terechtzitting behoort te liggen.

Als de rechter, nadat hij de getuige heeft gehoord, van oordeel is dat de mate van bedreiging de anonimiteit niet vermag te rechtvaardigen, doen zich twee mogelijkheden voor. De rechter kan bepalen, dat de getuige slechts buiten elke geheimhouding om door de RC kan worden verhoord. Tegen dit niet-anonieme verhoor kan het OM bezwaar maken. In dat geval vindt het verhoor niet plaats. Dit betekent dat in de voorgestelde regeling het OM bepaalt, of een bedreigde getuige in verhouding tot het bewijsrechtelijke belang dat met diens medewerking is gemoeid, als getuige al dan niet wordt gehandhaafd. Daarbij zal moeten worden afgewogen tussen de ernst van de bedreiging, het belang van de getuige, het belang van de zaak en eventueel de toezegging die vanwege het OM aan de getuige is gedaan met betrekking tot het waarborgen van diens anonimiteit. Het OM, dat via de politie het eerst contact met de getuige heeft gehad en vanuit zijn vervolgingsstrategie alle omstandigheden zodanig heeft kunnen wegen dat een bepaalde getuige voor anonimiteit werd voorgedragen, is de meest aangewezen instantie om te beslissen of deze getuige, die als anoniemus niet door de zittingsrechter is aanvaard, al dan niet als niet-anonieme getuige wordt gehandhaafd.

De rechter kan ook, behalve de getuige naar de RC terugverwijzen, bepalen dat de reeds bij de RC afgelegde verklaring niet tot het bewijs van het strafbare feit wordt

toegelaten. Hij zal daartoe reden kunnen vinden, indien bijv. aanstonds duidelijk is dat het OM geen afstand van de anonieme getuige wenst te doen of de twijfelachtigheid van de getuige van dien aard is, dat zij naar verwachting ook na een niet-anoniem verhoor niet zal kunnen worden weggenomen.

Indien de rechter van oordeel is, dat de getuige zich op goede gronden ernstig bedreigd kan voelen, blijft het bij de RC opgemaakte proces-verbaal van verhoor deel van het dossier uitmaken. Niettemin kan de rechter alsnog de RC inschakelen, indien een nader verhoor van de getuige wenselijk wordt geoordeeld of indien bepaalde vormvoorschriften van art. 264 niet zijn nageleefd en dit verzuim kan worden hersteld.

Art. 343 vormt de spiegelbeeldbepaling van art. 342. Wanneer de officier van justitie een getuige met het oog op anonimiteit bij de RC heeft voorgedragen, doch de RC de gronden daartoe onvoldoende acht, kan de officier besluiten dat de getuige in het geheel niet wordt verhoord (art. 264, lid 7). De officier kan dat uit tactische overwegingen doen, omdat hij via art. 343 de mogelijkheid heeft de gronden voor anonimiteit door de zittingsrechter opnieuw te laten toetsen. Wanneer evenwel ook de zittingsrechter van oordeel is, dat er voor anonimiteit onvoldoende gronden aanwezig zijn, kan de getuige niet door de RC met handhaving van de anonimiteit worden verhoord. Ook dan is het aan het OM te bepalen, of het van de anonieme getuige afstand doet dan wel de anonimiteit opheft en de getuige op de reguliere wijze een verklaring ter terechtzitting laat afleggen. Dit laatste kan zich voordoen bij gewijzigde omstandigheden, bijv. doordat de bedreiging minder ernstig is geworden of de bedreiger is getraceerd. In dit verband zij opgemerkt, dat het aanbeveling verdient het bedreigen van getuigen als strafbaar feit in het Wetboek van Strafrecht op te nemen. Daartoe zal een voorstel worden gedaan.

De hier besproken regeling vindt in hoger beroep overeenkomstige toepassing, indien de eerste rechter hetzij de anonieme getuigeverklaring voor het bewijs terzijde heeft

gelegd, hetzij heeft beslist dat de getuige door de RC anoniem kan worden verhoord (art. 344).

Het is nog van belang op te merken, dat de rechter ter zitting nimmer tegen de wens van het OM de dagvaarding van een door de RC anoniem verhoorde getuige kan bevelen. Deze getuige, wiens dagvaarding door de verdachte wordt verlangd, behoeft immers door het OM niet te worden gedagvaard (art. 292, lid 3). Een inbreuk op het in art. 6 Europese Verdrag gegarandeerde recht van de verdachte zal het achterwege blijven van de dagvaarding niet opleveren, indien de getuige overeenkomstig art. 264 is verhoord, aan welk verhoor OM en verdachte op gelijke wijze kunnen participeren en de verdachte tegen diens verklaring al datgene kan inbrengen wat tot zijn verdediging kan strekken (zie ook art. 362, lid 2).

De kern van de regeling kan aldus worden samengevat. De zittingsrechter kan te allen tijde - om inhoud te geven aan de door hem in acht te nemen behoedzaamheid bij de waardering en de selectie van het bewijsmateriaal - de getuige onder geheimhouding persoonlijk horen. De rechter kan echter niet, anders dan met de medewerking van het OM, de anonimiteit opheffen door de dagvaarding van de getuige ter zitting te bevelen of diens verhoor zonder geheimhouding aan de RC op te dragen. Doordat het OM derhalve handhaving van de anonimiteit in eigen hand heeft, bepaalt het ook zelf de daaraan verbonden risico's. De mate waarin het OM bereid is deze risico's te aanvaarden, is bepalend voor de kracht waarmee een bedreigde getuige garanties omtrent diens anonimiteit kunnen worden gegeven.

Artikel 345

Op gelijke wijze als bij de ondervraging van getuigen (zie art. 329 alsmede de toelichting), neemt de rechter ter zitting bij de

ondervraging van de verdachte een lijdelijke positie in. De ondervraging geschiedt het eerst door het OM, daarna door de raadsman. Doordat de voorzitter in principe de feitelijke ondervraging uit handen geeft - die hij echter weer naar zich toe kan trekken, indien de wijze van ondervraging met het belang van een goede procesorde in strijd zou komen - kan beter dan in het huidige en het Nederlandse systeem worden voorkomen, dat de ondervragende rechter blijk geeft van zijn overtuiging omtrent schuld of onschuld van de verdachte (art. 348). Dit praesumptio innocentiae - beginsel kan uit menselijk oogpunt gemakkelijk worden geschonden, wanneer het een zaak betreft die algemene verontwaardiging heeft gewekt of wanneer de verdachte door zijn houding ter terechtzitting tot irritaties aanleiding geeft. Toch eist de rechterlijke onpartijdigheid (art. 6, lid 1, Europees Verdrag), ook in dergelijke zaken, een zo objectief mogelijke houding van de rechter ter terechtzitting. Niet in de bejegening van de verdachte, doch in het vonnis dient de rechterlijke verontwaardiging tot uitdrukking te komen. De waardigheid van het onderzoek verzet zich ertegen, dat er een soort duel tussen de voorzitter en de verdachte ontstaat. Het OM, dat een partijdige beslissing nam door de verdachte te vervolgen, lijkt meer aangewezen om in eerste instantie de verdachte te ondervragen. Indien daarbij de vertegenwoordiger van het OM zich teveel door zijn verontwaardiging of zijn afkeur mocht laten leiden, dan kan de voorzitter in het belang van een goede procesorde zelf de ondervraging ter hand nemen. Hij kan voorts, bij verstoring van het evenwicht in de ondervraging, aanvullende vragen stellen of vragen van de procespartijen als ontoelaatbaar aanmerken. De voorzitter behoudt dus de volledige leiding van het onderzoek. In het algemeen treedt hij meer op als technisch voorzitter, die niet betrokken dient te raken in een onwenselijke confrontatie met de verdachte, doch de juridische toelaatbaarheid van de gang van zaken op de zitting in het oog behoort te houden.

Artikel 353

Door deze bepaling wordt in de rechtspraak het instituut van de vaste gerechtelijke tolk geïntroduceerd. De betekenis daarvan is, dat tolken, die niet als zodanig door de Gouverneur zijn toegelaten, niet telkens voorafgaande aan iedere zitting behoeven te worden beëdigd.

Artikel 355

Anders dan in het Nederlandse artikel 309 Sv. is de verdachte een zelfstandige bevoegdheid toegekend om - met het oog op het aannemelijk maken van zijn onschuld - stukken van overtuiging ter zitting mee te nemen en over te leggen.

Artikelen 366-367

De regeling betreffende de schorsing van het onderzoek ter terechtzitting, zowel voor bepaalde als onbepaalde tijd, verschilt in zoverre van de Nederlandse regeling, dat het Hof, hetzij op de geschorste zitting, hetzij bij de nadere behandeling, kan bepalen, na de procureur-generaal en de verdachte te hebben gehoord, dat de tegenwoordigheid van bepaalde getuigen, deskundigen en tolken bij de voortzetting van de zaak niet meer is vereist.

Artikel 368, vijfde lid

Met deze bepaling wordt beoogd te bereiken, dat in een na schorsing hervat onderzoek ter terechtzitting de aan de bedreigde getuige geboden bescherming blijft gehandhaafd.

Artikel 378

In de aan de raadsman toegekende bevoegdheden liggen de algemene beperkingen van art. 58 besloten.

Artikelen 379 - 385

De regeling inzake de benadeelde partij verschilt op drie onderdelen met die in het Nederlandse wetboek: de benadeelde partij kan zich met een vordering tot maximaal f.10.000,-- in het strafgeding voegen, terwijl zij met rechterlijke toestemming getuigen en deskundigen ter staving van die vordering op de zitting kan aanbrengen. Voorts kan de rechter toestaan dat een gelaedeerde als benadeelde partij terzake ad informandum gevoegde zaken een vordering ter zitting indient. Zie de toelichting bij art. 417.

Ten aanzien van de voeging als de benadeelde partij in het strafgeding zijn thans twee nadere voorwaarden wettelijk vastgelegd. In de eerste plaats mag de vordering niet aan het oordeel van de burgerlijke rechter zijn onderworpen en voorts dient zij naar het oordeel van de rechter van zodanige aard te zijn, dat zij zich leent voor een beslissing in de strafzaak (art. 379, lid 1)

Artikel 386, tweede lid

Deze bepaling verwijst in hoofdzaak naar de regeling van art. 286. Het is de kapstokbepaling voor de bewijsuitsluitingsregel. Bewijsmiddelen, die niet op rechtmatige wijze zijn verkregen, kunnen niet als wettig bewijs worden aangemerkt en dienen derhalve voor de bewijsvoering terzijde te worden gelegd. Een niet rechtmatige verkrijging dient beantwoord te worden aan de hand van de (relatieve) criteria van art. 286: wanneer de bewijsmiddelen (in het bijzonder de resultaten van het

voorbereidend onderzoek) rechtstreeks door middel van schending van fundamentele normen zijn verkregen en de verdachte daardoor - alle belangen in aanmerking genomen - ernstig in zijn verdediging is geschaad, mogen zij niet tot het bewijs worden toegelaten.

Als niet wettig zijn ook aan te merken bewijsmiddelen, die in het buitenland zijn verkregen, en waarvan de wijze van verkrijging in strijd met nationale rechtsnormen heeft plaatsgevonden. De strekking van deze bepaling is te voorkomen, dat een onderdaan in eigen land (mede) op basis van in het buitenland verkregen onderzoeksresultaten niet wordt berecht overeenkomstig de normen van het eigen land. Indien de standaard van het buitenland beslissend zou worden geacht, schuilt daarin het risico dat er door toedoen van vreemde stelsels met een lager rechtsniveau inflatie van het eigen rechtssysteem wordt geïmporteerd. Tegen die achtergrond dient dan ook in de eerste plaats te worden vastgesteld of de wijze van bewijsverkrijging, die niet overeenkomstig de landelijke rechtsnormen heeft plaatsgevonden, een nadeel voor de verdachte oplevert. Wanneer in een ander land de verdachte grotere bescherming is geboden bij de totstandkoming van het bewijs dan in het eigen land het geval zou zijn geweest, kan op de onwettigheid daarvan bezwaarlijk een beroep worden gedaan. Het criterium is dan ook niet of de bewijsverkrijging in het buitenland al dan niet overeenkomstig de daar geldende normen is geschied, maar of die bewijsgaring zodanig in strijd is gekomen met de nationale rechtsorde dat de verdachte daardoor in een nadeliger positie is gebracht dan wanneer er geen strijdigheid zou zijn geweest. Het spreekt voor zich dat het daarbij om fundamentele afwijkingen moet gaan. Verschillen in technische voorschriften kunnen niet beslissend zijn.

Bij het vaststellen of aan het benadelingscriterium is voldaan, gelden dezelfde wegingsfactoren die de rechter bij toepassing van art. 286 in acht behoort te nemen ten aanzien van de normschending en de afweging van belangen. Immers, de vraag of een bewijsmiddel als onwettig moet worden

aangemerkt is ten nauwste verbonden met de vraag of het bewijsmiddel voor bewijsuitsluiting in aanmerking komt. Men leze verder de toelichting bij art. 286

De artt. 286 en 386, lid 2, hebben ten opzichte van elkaar zelfstandige betekenis. Langs de weg van art. 286 kunnen normschendingen ook tot niet-ontvankelijkheid van het OM leiden, terwijl art. 386, lid 2, ook betrekking heeft op normschendingen die na het voorbereidend onderzoek hebben plaatsgevonden.

Artikel 390

Het sluitstuk van de regeling, waarin waarborgen liggen opgesloten tegen misbruik of oneigenlijk gebruik van anonieme getuigenverklaringen, wordt gevormd door enkele bewijsrechtelijke bepalingen (artt. 390 en 392). Lid 2 van art. 390 diskwalificeert de anonieme getuigenverklaring als bewijsmiddel, indien niet aan de voorwaarden van art. 264 is voldaan. Lid 4 stelt een bijzondere eis aan het gebruik van wel toelaatbare anonieme verklaringen. De verdachte mag niet uitsluitend op basis daarvan worden veroordeeld, tenzij belangrijke steun aan ander bewijsmateriaal kan worden ontleend. Belangrijk dient hier te worden verstaan als van een zodanig belang, dat de rechter redelijkerwijze zonder dat materiaal niet tot de overtuiging kan komen dat de verdachte het feit heeft begaan.

Artikel 392, derde lid

Ook deze bepaling gaat van de centrale gedachte uit, dat alleen een anonieme getuige, die door de RC is verhoord, tot de bewijsvoering kan worden toegelaten. Niettemin kunnen zich situaties voordoen, waarin een bij de politie anoniem afgelegde verklaring toch betekenis voor het bewijs zou moeten behouden (bijv. de getuige is naar het buitenland vertrokken of

overleden). Een andere mogelijkheid is, dat een getuige eerst door de politie is verhoord en later ook door de RC, doch in het laatste geval zich niet meer alle details van zijn bij de politie afgelegde verklaring herinnert. Lid 3 schrijft bij het gebruik van een politie-verbaal voor, dat in dat geval de verklaring belangrijke steun moet vinden in ander gebezigd bewijsmateriaal. Zie ook de toelichting bij art. 390.

Artikel 394

Art. 212a van het huidige wetboek heeft in art. 394 een plaats gekregen.

Artikel 399

Art. 422, lid 2, Ned. Sv. is niet overgenomen. Daardoor kan, anders dan op grond van de Nederlandse strafvordering, ook de betwiste verklaringen van getuigen en deskundigen, die in eerste aanleg zijn afgelegd, voor het bewijs in hoger beroep worden gebezigd.

Artikel 401

Dit artikel bevat een motiveringsvoorschrift in geval van vrijpraak na toepassing van art. 286. Het is voor politie en justitie van belang inzicht te verkrijgen in de normen, zoals die door de rechtspraak al dan niet worden aanvaard.

Artikel 408

Ter benadrukking van de bijzondere behoedzaamheid, die de rechter bij de waardering van een anonieme getuigeverklaring in

acht behoort te nemen, wordt door art. 408 in navolging van de Hoge Raad een extra-motivering geëist bij het gebruik van zondanige verklaring, ongeacht of deze door de verdachte al dan niet wordt betwist. De bijzondere motivering dient betrekking te hebben op zowel de toelaatbaarheid als de betrouwbaarheid van de anonieme getuige.

Artikel 410

Het corresponderende art.361a Ned.Sv. is ingevoegd bij de Wet van 26 november 1986, Stb. 593.

Artikel 411, vijfde lid

Dit artikellid stemt overeen met art. 423a Ned. Sv., gewijzigd bij de Wet van 14 januari 1976, Stb.9.

Artikel 417

Sinds jaar en dag kent de strafrechtspraktijk het fenomeen van de zogeheten voeging ad informandum. Het betreft hier door de verdachte begane strafbare feiten, welke niet op de telastelegging staan vermeld, doch niettemin door de rechter worden meegewogen bij het bepalen van de straf of maatregel die ter zake van de wel telastegelegde feiten wordt opgelegd. Nu is de rechter in beginsel geheel vrij om welk feit dan ook, mits maar ter terechtzitting gebleken, in de straftoemeting te betrekken. Het is echter duidelijk dat het hier een zeer bijzonder soort feiten betreft, die niet steeds en onder alle omstandigheden gebruikt kunnen worden. De laatste jaren is dit ook tot uiting gebracht in een nog steeds groeiende reeks rechterlijke uitspraken, waarin enkele grenzen met betrekking tot het verdisconteren van zaken ad informandum in de strafoplegging zijn ontwikkeld. Weliswaar dient de vrijheid van de rechter bij

de strafoplegging zoveel mogelijk te worden gerespecteerd, doch het onderhavige onderwerp is van zodanig belang dat een wettelijke regeling daarvan, en derhalve enige beperking van de rechterlijke vrijheid, niet achterwege kan blijven.

In het eerste lid van art. 417 wordt thans tot uitdrukking gebracht, dat het verdisconteren van ad informandum zaken een bevoegdheid betreft: de rechter is daartoe derhalve niet verplicht. De rechter mag van deze bevoegdheid echter slechts gebruikmaken, indien aan twee voorwaarden is voldaan. In de eerste plaats moet hij ervan uit kunnen gaan, dat de verdachte ter zake van het feit niet meer zal worden vervolgd. Het is aan de rechter overgelaten om uit te maken, wanneer dat het geval is. In dit verband kan worden verwezen naar de reeds bestaande rechtspraak. In de tweede plaats dient het feit ter terechtzitting op een bijzondere wijze te blijken: uit een verklaring van de verdachte, waarin hij het feit erkent, terwijl die verklaring de rechter bovendien aannemelijk moet voorkomen. In beginsel dient deze erkenning ter terechtzitting te worden gedaan. Indien de verdachte evenwel niet ter terechtzitting verschijnt en de zaak bij verstek wordt afgedaan, mag de rechter niettemin een niet telastgelegd feit bij de strafoplegging betrekken, doch alleen indien de verdachte dat feit bijv. bij de politie of de rechter-commissaris heeft erkend en die erkenning in een proces-verbaal is vastgelegd. Heeft de verdachte evenwel een dergelijk feit bij de politie bekend en deze bekentenis later weer ingetrokken, dan wel de rechter bijv. door middel van een brief laten weten dat hij zijn erkenning terzake niet langer handhaaft, dan kan de ad info zaak weer niet in de straf worden verdisconteerd. Evenmin kan dit in verstekzaken plaatsvinden, indien de verdachte door het OM er niet tijdig van op de hoogte is gesteld welke feiten het ad informandum wil afhandelen.

De aanduiding van de hierbedoelde zaken behoeft uiteraard slechts summierlijk te geschieden. In geval van ad info gevoegde dossiers is denkbaar, dat het OM op de dagvaarding de parketnrs. van de desbetreffende dossiers vermeldt met

een zeer globale aanduiding van het soort feiten en de periode waarin die feiten zijn gepleegd, bijv. " (enkele vermogensmis-drijven in de periode maart - mei 1987) ". In geval het feiten betreft waaromtrent de verdachte in een en hetzelfde proces-verbaal (daaronder begrepen een vervolg-proces-verbaal met hetzelfde hoofdnummer) een verklaring heeft afgelegd welke is vastgelegd in hetzelfde proces-verbaal als waarin hij over de telastegelegde feiten heeft verklaard, zou kunnen worden volstaan met een verwijzing naar " de overige feiten waarover U tezelfder tijd als de hierboven vermelde feiten een verklaring tegenover de politie heeft afgelegd, een en ander zoals vermeld in proces-verbaal nr. .. (mishandeling, twee winkeldiefstallen en nog enkele inbraken, alles in de periode mei/juni 1987)".

Een beperking van de bevoegdheid van de rechter om zaken ad info af te doen, die tot nu toe nog niet met zoveel woorden door de rechtspraak zelf is geformuleerd, is neergelegd in het tweede lid sub a. Deze bepaling is hoofdzakelijk geïnspireerd door het artikel "Voeging ad informandum" van mr. S. A. M. Stolwijk in DD 14 (1984) afl. 6, blz. 519 e.v. Het daarin verwoorde beginsel wordt vermoedelijk, zij het (nog) niet expliciet, door de rechtspraak reeds gebezigd. De hier vermelde eis komt erop neer, dat het OM de belangrijkste zaken in de telastelegging zal dienen te vermelden en dat de belangrijkste straftoematingsfactoren, voor zover die worden gevormd door de strafbare feiten zelf, in de telastelegging moeten kunnen worden teruggevonden. Zo gaat het niet aan dat het OM bijv. een geval van verduistering telastelegt en daarbij ad informandum een geval van rijden onder invloed voegt. Evenmin is het zuiver om een eenvoudige winkeldiefstal te laste te leggen en daarnaast een ernstige woninginbraak ad informandum te voegen of om slechts een diefstal te laste te leggen en vijftig soortgelijke diefstallen ad informandum te behandelen. Hoewel duidelijke grenzen niet zijn te trekken en het vaak van de beschikbare gegevens afhangt hoe de hier bedoelde afweging zal dienen uit te vallen, is met deze eis een richtsnoer voor de rechter gegeven aan de hand waarvan hij telkenmale zal moeten

uitmaken of afhandeling van de zaken ad informandum verantwoord is of niet. Uiteraard zullen de zaken ad informandum concreet ter terechtzitting aan de orde dienen te komen. Dit vloeit voort uit het bovenstaande (met name lid 1 sub b, en lid 2, sub b), alsmede uit het bepaalde in art. 341, lid 5. Eveneens duidelijk is dat de rechter de ad informandum zaken, die hij in de strafoplegging betreft, uitdrukkelijk en voldoende duidelijk in zijn vonnis zal dienen te vermelden, hetgeen volgt uit het bepaalde bij art. 407. Zulks is tevens van belang in verband met het bepaalde in lid 1, sub a. Wat een voldoende duidelijke vermelding is, dient weer van geval tot geval te worden bezien. Ook hier kan worden verwezen naar de reeds bestaande rechtspraak.

In het derde lid tenslotte zijn enkele regelingen gegeven, waaraan in de rechtspraak behoefte is gebleken, doch die zonder nadere wettelijke basis niet mogelijk waren. Ten aanzien van het bepaalde in lid 3, sub b, kan nog worden opgemerkt, dat het in ad informandum zaken meestal zal gaan om voorwerpen van geringe waarde. Gelet op het bepaalde in lid 2, sub a, is het niet goed denkbaar dat zal worden overgegaan tot bijv. verbeurdverklaring van waardevolle voorwerpen. In zo'n geval zal de rechter de zaak immers over het algemeen niet ad informandum kunnen afdoen en zal hij de zaak aan de officier van justitie dienen terug te geven, tenzij bijv. de verdachte met verbeurdverklaring instemt, waardoor deze straf haar klemmend karakter verliest. Een andere regeling waaraan met betrekking tot dit onderwerp behoefte is gebleken, is de mogelijkheid voor de rechter om een benadeelde partij in een ad informandum zaak toe te laten zich in het geding te voegen. Verwezen moge worden naar art. 379, lid 2.

Artikelen 433 - 479

De in het Zesde Boek ondergebrachte bepalingen met betrekking tot de rechtsmiddelen komen vrijwel overeen met die in het Derde Boek van het Nederlandse Wetboek. Enkele verschillen zijn (naast de wijzigingen die uit de landelijke RO voortvloeien):

1. Het hoger beroep wordt niet door het OM, maar uitdrukkelijk door de officier van justitie ingesteld. Deze verandering in benaming houdt vooral hiermee verband, dat uit het huidige wetboek niet de regeling is overgenomen, waarbij ook aan de procureur-generaal de zelfstandige bevoegdheid is toegekend hoger beroep aan te tekenen of een door de officier ingesteld appèl in te trekken. Deze regeling doet geen recht aan de ook voor het OM geldende gescheiden verantwoordelijkheid in eerste en tweede aanleg. Overigens kan in de nieuwe structuur de bereidheid van de officier om appèl in te stellen of een ingesteld appèl in te trekken via ambtelijke aanwijzingen door de PG worden beïnvloed (art. 4, lid 2, RO).

2. Zowel voor de officier van justitie als de verdachte geldt, dat de akte van hoger beroep op straffe van niet-ontvankelijkheid de gronden moet bevatten waarop het berust (art. 447, lid 1). Dezelfde eis wordt aan het bezwaarschrift gesteld.

3. Hoger beroep kan door de verdachte niet worden ingesteld tegen een vonnis, waartegen hij in verzet kan komen. Verzet prevaleert boven appèl.

4. Verzet en hoger beroep (of de intrekking daarvan) kan binnen de Nederlandse Antillen worden ingesteld bij de griffie van het gerecht in eerste aanleg van elk rechtsgebied (artt. 449 en 455). In de huidige situatie bestaat daaromtrent onduidelijkheid. Uit de nieuwe regeling kan worden

afgeleid dat in beginsel de rechter van dat rechtsgebied bevoegd is, waar het rechtsmiddel is aangewend.

5. Afstand van hoger beroep kan ook ter zitting van het Hof worden gedaan, mits de daartoe strekkende verklaring onmiddellijk na de voordracht van de zaak wordt gedaan (art. 455, lid 2).

6. De functie van rapporteur is in de nieuwe RO en in het ontwerp vervallen.

Artikel 480

Gelijktijdig met de herziening van het strafprocesrecht is in voorbereiding een ontwerp van landsverordening tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van politieke gezagsdragers. Reeds in 1957 is een ontwerp ter regeling van deze materie aan de Staten aangeboden. Het heeft echter niet kunnen leiden tot totstandkoming van een landsverordening, en is in 1972 ingetrokken. De thans voorgestelde regeling wijkt belangrijk af van het ontwerp van 1957, dat sterk geïnspireerd was op de Nederlandse Wet van 22 april 1855 (Stb. no.33), houdende regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der Ministeriële Departementen. Anders dan in het ontwerp van 1957 wordt thans voorgesteld, dat de vervolging van deze bijzondere ambtsmisdrijven geheel volgens de algemene regels van strafprocesrecht zal geschieden. Met name wordt afgezien van een forum privilegiatum. Het principiële argument voor deze keuze is gelegen in het hoge beginsel van gelijkheid van elke burger voor de wet. De consequentie van dit beginsel is, dat ambtsmisdrijven, net als elk ander vergrijp, zullen moeten worden berecht door de rechter in eerste aanleg, en dat de algemene regels inzake hoger beroep en cassatie normaal van toepassing zijn.

Wel is gekozen voor vervolging van ministers door (of indien zulks onvermijdelijk is, namens) de PG : niet omdat betwijfeld wordt, dat het OM ook in zijn lagere hiërarchische geledingen tegen deze taak qua kennis en qua onkreukbaarheid niet geheel zou zijn opgewassen, maar omdat de positie van de PG in ons staatsbestel met bijzondere waarborgen - juist in verband met mogelijke politieke pressie - is omgeven.

Ofschoon de leden van het OM stellig een meer zelfstandige positie hebben ten opzichte van de regering dan ambtenaren van vergelijkbare rang, blijven zij niettemin hiërarchisch ondergeschikt aan de minister. Zulks geldt ook

voor de PG, maar zijn positie is een bijzondere: hij wordt benoemd door de Koning, en hij kan slechts door de Gouverneur, gehoord de Raad van Advies, worden geschorst, welke maatregel door de Koning ongedaan gemaakt kan worden. Voorts zijn de ontslaggronden wettelijk omschreven en beperkt. Deze sterke ambtelijke positie lijkt de best mogelijke garantie te bieden, dat vervolging van een minister zal kunnen geschieden door een rechtens vrijwel onaantastbare en derhalve voor ontoelaatbare druk ongevoelige vertegenwoordiger van het OM.

De verwachting is gerechtvaardigd, dat door het OM noch een te drastisch, noch een te terughoudend vervolgingsbeleid zal worden gevoerd: vrees voor beide mogelijkheden is in het verleden wel geuit. Enerzijds mag ervan worden uitgegaan, dat zowel beslissingen tot vervolging als beslissingen om niet tot vervolging over te gaan, de vrucht zullen zijn van zeer zorgvuldige afweging, zowel inzake de haalbaarheid als inzake de noodzaak; anderzijds zullen ook op dit stuk de gebruikelijke rechterlijke controles op het vervolgingsbeleid van kracht zijn.

Op grond van bovenstaande argumenten wordt ervoor gekozen, dat het vervolgingsmonopolie van het OM ook wat de ambtsmisdrijven betreft blijft gelden, zij het, dat het recht tot vervolging van een minister voorbehouden blijft aan de hoogste vertegenwoordiger van het OM, zulks op grond van diens bijzondere positie.

Een alternatief voor dit systeem zou kunnen zijn, dat de beslissing omtrent vervolging wordt genomen door een orgaan van de volksvertegenwoordiging. Deze mogelijkheid is overwogen, en uiteindelijk verworpen. Enerzijds, omdat nu eenmaal de specifieke vervolgingsbevoegdheid een geheel andere is dan die welke onderdeel uitmaakt van de bestuurlijk-politieke taken die door de volksvertegenwoordiging worden vervuld. Bovendien vormt een wettelijke opdracht aan de Staten over een strafvervolging te beslissen een weinig gelukkige inbreuk op de traditioneel bestaande staatsrechtelijke competentieverdeling, die gefundeerd is in de trias politica. Anderzijds, omdat de deskundigheid inzake strafrechtelijk onderzoek naar strafbare

feiten exclusief is voorbehouden aan het OM, dat daarbij steunt op de diverse opsporingsinstanties. Tenslotte omdat te verwachten is, dat beslissingen van de zelfstandig optredende PC door de rechtsgemeenschap gemakkelijker zullen worden aanvaard dan wanneer dergelijke besluiten genomen worden door een orgaan van de volksvertegenwoordiging, dat al snel het odium op zich zal laden, zich door (partij)politieke motieven te hebben laten leiden. Zulk publiek wantrouwen zou desastreus zijn voor het functioneren van onze democratie.

De voorgestelde regeling kan worden gezien als de best mogelijke garantie voor de realisering van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van politieke gezagsdragers, zoals die in een rechtsstaat past.

Artikelen 481 - 502

Het strafprocesrecht voor jeugdigen is in het nieuwe wetboek zoveel mogelijk ingericht overeenkomstig de voorstellen van de Commissie - Anneveldt, zoals neergelegd in haar rapport "Sanctierecht voor jeugdigen" (Staatsuitgeverij, 's Gravenhage 1982). In dit rapport is voorgesteld, dat het strafprocesrecht voor volwassenen in beginsel ook van toepassing zou moeten zijn ten aanzien van jeugdige personen. Deze opvatting breekt met de traditionele zienswijze in het kinderstrafrecht, dat met het oog op het belang van het kind een bijzondere procesgang zou moeten gelden, waarin het een aantal rechtswaarborgen zou kunnen ontberen, omdat kennelijk verwacht werd dat het zich niet zou verweren tegen de hulp die het immers in zijn eigen belang werd geboden. Het huidige tijdsgewricht vraagt om een andere benaderingswijze, die recht doet aan de manier waarop de jeugdige zichzelf ziet : niet alleen als object van pedagogische aandacht, maar ook en vooral als rechtssubject, als zelfstandige drager van rechten die mede zijn positie in de samenleving bepalen. De overheid behoort de verdachte, die nog niet volwassen is, juist met het oog op diens eigen belang in de

opklimmende stadia van mondigheid dienovereenkomstig tegemoet te treden en hem in zijn ontwikkeling naar volwassenheid te bevestigen.

Vanuit deze optiek zijn, in de lijn van de Commissie-Anneveldt, de hierna toe te lichten artikelen geformuleerd. Voor een meer uitvoerige uiteenzetting moge naar het rapport van de Commissie worden verwezen.

De over het wetboek verspreide bepalingen die van toepassing zijn op jeugdige personen en die afwijken van het algemene strafprocesrecht, zijn in de artt. 481 - 502 samengebracht. Slechts art. 30, dat van toepassing is op alle minderjarigen, van welke leeftijd dan ook, is geplaatst in Titel II van het Eerste Boek, betreffende schorsing van de vervolging.

Het onderzoek naar de geestvermogens van de jeugdige van misdrijf verdachte geschiedt volgens de regels, zoals neergelegd in de artt. 235 - 237, waarbij op grond van observatie geen langere vrijheidsbeneming mag plaatsvinden dan door het doel daarvan wordt vereist en dan nog alleen in de gevallen, waarin voorlopige hechtenis is bevolen.

De in art. 115, lid 4, van het huidige wetboek aan de rechter toegekende bevoegdheid om de jeugdige verdachte om redenen van algemeen belang buiten vervolging te stellen, komt te vervallen. Deze bevoegdheid is op het aanvangsmoment van de vervolging ook bij jeugdige verdachten op grond van art. 204, lid 2, aan de officier van justitie voorbehouden. Er is eveneens vanaf gezien om de rechter een toezienende taak te geven met betrekking tot beslissingen van de officier van justitie tot niet vervolging of tot (voorwaardelijke) vervolging, zoals nu op grond van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering het geval is.

Afwijkingen van het algemene strafprocesrecht hebben vooral betrekking op de rol van de ouders en de voogd, de voorlichtingstaak van de voogdijraad, de openbaarheid van de terechtzitting en de toevoegingsregeling. Het instituut van kinder- of jeugdrechter is niet uit het Nederlandse systeem overgenomen (alle rechtspraak in eerste aanleg is enkelvoudig).

Artikelen 481 en 482

In het ontwerp zijn de jeugdigen, die de leeftijd van twaalf jaren nog niet hebben bereikt, uitgesloten van strafvervolging. Niettemin zijn enkele bijzondere dwangmiddelen, zoals staanden ophouding voor verhoor, van toepassing.

Artikelen 483 en 484

Het jeugdstrafprocesrecht is van toepassing op jeugdigen, die op het aanvangsmoment van de vervolging de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt, en blijft van toepassing gedurende de gehele procedure, ook wanneer de jeugdige verdachte op grond van leeftijd of huwelijk intussen meerderjarig is geworden. De bepalingen die betrekking hebben op de ouders of de voogd, zijn dan echter voor deze verdachte niet meer van toepassing. Men leze over het vervolgingscriterium in plaats van het huidige leeftijdscriterium het rapport van de Commissie--Anneveldt, pp. 18 en 19.

Artikel 485

De toevoegingsregeling voor jeugdige verdachten wijkt in zoverre af van de regeling in het algemene strafprocesrecht, dat zij in een groter aantal gevallen recht hebben op toevoeging van een raadsman.

Artikelen 487 - 489

In art. 487 wordt de mogelijkheid geopend, dat de officier van justitie, wanneer een zwaar dwangmiddel als vrijheidsontneming niet direct noodzakelijk is, de inverzekeringstelling schorst onder bepaalde voorwaarden. Mocht de verdachte daaraan niet

voldoen, door zich bijv. op een bepaald tijdstip voor verhoor niet te melden, kan de in verzekeringstelling alsnog ten uitvoer worden gelegd. Wanneer de schorsing echter tien dagen heeft geduurd, komt het bevel tot in verzekeringstelling te vervallen en kan insluiting alleen nog plaatsvinden krachtens een rechterlijk bevel tot bewaring of gevangenneming.

Om preventieve hechtenis in het huis van bewaring zo veel mogelijk te beperken is de mogelijkheid van schorsing door de rechter uitgebreid. Deze schorsing geschiedt ambtshalve. Daarnaast wordt als plaats voor het ondergaan van in verzekeringstelling of preventieve hechtenis aangewezen "elke daartoe geschikte plaats", zodat deze ook kan worden ondergaan in opvangtehuizen of in bepaalde gevallen zelfs in de woning van de ouders of voogd.

Artikelen 490, 491 en 495

De voogdijraad wordt in het ontwerp een voorlichtende taak toegerekend, waarbij zij op verzoek van de officier van justitie, de rechter-commissaris of de rechter ter terechtzitting, maar ook op eigen initiatief, inlichtingen kan verstrekken.

Artikel 492

De openbaarheid van de terechtzitting wordt als regel aanvaard, waarbij een uitzondering wordt gemaakt voor de verdachte in de leeftijd van 12 tot 16 jaar. De strekking van deze uitzondering is het vermijden van ongewenste met de belangen van de jeugdige verdachte strijdige publiciteit.

Artikel 493

Hoewel de oproeping van de ouders tot bijwoning van de verhoren door de RC niet wordt voorgeschreven, is de oproeping van de ouders tot bijwoning van de terechtzitting wel verplicht.

Aan de verdachte zelf wordt thans eveneens de bevoegdheid toegekend om te verzoeken het verhoor buiten aanwezigheid van ouders of voogd te doen plaatsvinden, waarbij echter wel de zakelijke inhoud van dit verhoor aan de ouders of voogd moet worden meegedeeld.

Artikel 498

Wanneer de verdachte de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, komen bevoegdheden niet uitsluitend, maar tevens toe aan de raadsman. Bij verschil van opvatting kan de beslissing worden genomen door de rechter in eerste aanleg of de voorzitter van het Hof in hoger beroep.

Artikel 563

Naar regels van het volkenrecht wordt de rechtsmacht of jurisdictie van staten verdeeld in: 1. regelgevende rechtsmacht (d.i. de bevoegdheid om rechtsnormen voor te schrijven), 2. judiciële rechtsmacht, en 3. uitvoerende rechtsmacht. Art. 563, lid 1, sub a, heeft betrekking op de regelgevende rechtsmacht van de verzoekende staat. Deze is volkenrechtelijk beperkt tot die feiten en omstandigheden, die op grond van een van de rechtsmachtsbeginselen tot de werkingssfeer van de verzoekende staat behoren. M.a.w. geen gevolg wordt gegeven aan een verzoek om rechtshulp, indien de verdachte ingevolge geen van de volgende beginselen tot de regelgevende werkingssfeer van de verzoekende staat behoort: het nationaliteits- of

personaliteitsbeginsel (passief of actief), territorialiteitsbeginselen (passief of actief), territorialiteitsbeginselen (objectief of subjectief), het beschermingsbeginsel en het universaliteitsbeginsel. Daaraan moet worden toegevoegd het functionaliteitsbeginsel, dat geldt t.a.v. installaties op het continentaal plateau en in de exclusieve economische zone.

Lid 7, sub b, richt zich tot de judiciële, i.c. justitiële rechtsmacht van de verzoekende staat. Het komt wel eens voor, dat in bepaalde landen verdachten, die regels van het volkenrecht hebben overtreden, o.a. door schending van de territoriale soevereiniteit van andere staten, ontvoerd of anderszins gebracht worden naar een staat, waar zij vervolgens strafrechtelijk worden vervolgd. In sommige landen wordt onomwonden de leer van male captus, bene detemus aangehangen. Zo kent men bijv. in de Verenigde Staten van Noord-Amerika de zgn. Ker-Frisbie-regel. In 1886 werd de male captus-leer door het Amerikaanse Hooggerechtshof aanvaard (Ker v. Illinois, 119 U.S. 436) en is in 1952 in de volgende formulering wederom onderschreven :

"This Court has never departed from the rule announced in Ker v. Illinois that the power of the Court to try a person for a crime is not impaired by the fact that he had been brought within its jurisdiction by reason of forcible abduction" (Frisbie v. Collins, 342 U.S. 519, 522, 1952).

Met de bepaling onder b wordt dan ook getracht te voorkomen, dat de Nederlandse Antillen of Aruba behulpzaam zijn bij strafvervolgingen, waarbij de verdachte op onrechtmatige wijze naar het grondgebied van de verzoekende staat is gebracht of gelokt. De begrippen brengen en lokken slaan op handelingen van ambtsdragers of van anderen, die door de verzoekende staat zijn gehoord of aangemoedigd (door een beloning, de zgn. "bounty hunter").

Het volkenrecht verleent, in verschillende verdragen, bescherming aan individuen tegen onrechtmatige vrijheidsberoving. Met name moet men hier denken aan het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Rome 4-11-1950, Trb. 1951, 154), het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (New York 19-12-1966, Trb. 1969, 99), als ook de Amerikaanse conventie inzake de rechten van de mens (San Jose 22-11-1969, OEA/Ser. K/XVI/I.1, doc.65, rev. 1, corr. 2 (Jan. 7, 1970)). Weliswaar geldt dit laatste verdrag niet voor de Nederlandse Antillen en Aruba en zijn niet alle landen aan enig verdrag gebonden, doch het beginsel, welke dat verdrag en al de andere verdragen, beogen te waarborgen, is dermate fundamenteel dat het behulpzaam zijn bij strafvervolgingen waarbij dat beginsel geschonden is, niet in overeenstemming moet worden geacht met het hier te lande heersende rechtsbesef.

De bepalingen sub a en b komen in het corresponderende Ned. art. 552₁ Sv. niet voor.

Artikel 568

Vergeleken bij de Ned. Sv. is nieuw de bepaling, die het toezicht regelt op verhoren door buitenlandse ambtenaren van politie en justitie op het nationale grondgebied.

Artikelen 573 - 609

Titel IX van het zevende Boek, houdende voorschriften inzake de internationale overdracht van de tenuitvoerlegging van straffonnissen, is in een later stadium aan het ontwerp toegevoegd. De daarin opgenomen bepalingen zijn ontleend aan de Nederlandse wet van 10 september 1986, Stb. 464, houdende regelen betreffende de overname van de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafrechtelijke beslissingen en de overdracht van de

tenuitvoerlegging van Nederlandse strafrechtelijke beslissingen naar het buitenland (Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen. Zie de Kamerstukken bij het Nederlandse wetsvoorstel, nr. 18129).

In een aantal opzichten wijkt de voorgestelde regeling van de Nederlandse wet af. Allereerst is de Nederlandse wet opgezet ter uitvoering van een viertal verdragen betreffende de overdracht van de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen, te weten:

- het Benelux-verdrag inzake de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in strafzaken van 26 september 1968 (Trb. 1969,9);

- het Europees Verdrag inzake de internationale geldigheid van strafvonnissen van 28 mei 1970 (Trb. 1971,137);

- Het Europees Verdrag inzake het toezicht op voorwaardelijk veroordeelden of voorwaardelijk in vrijheid gestelden van 30 november 1964 (Trb. 1965, 55)

- het Europees Verdrag inzake de overbrenging van gevonniste personen van 21 maart 1983 (Trb. 1983,74).

Van deze vier verdragen is alleen het laatstgenoemde verdrag voor het gehele Koninkrijk goedgekeurd bij Rijkswet van 10 september 1986, Stb. 460. (P.B. 1986, no. 161 en A.B. 1986, no. 34) De in Titel IX opgenomen voorschriften strekken dan ook in beginsel slechts ter uitvoering van het verdrag van 1983. Zij kunnen echter ook gelden als leidraad voor het sluiten van toekomstige bilaterale of multilaterale verdragen op dit gebied. Het verdrag van 1983 heeft slechts betrekking op de overdracht van de tenuitvoerlegging van tot vrijheidsontneming strekkende sancties (gevangenisstraf, t.b.r.), gepaard met de overbrenging van degene aan wie de sanctie is opgelegd. Tot de regeling van die figuur beperkt de voorgestelde uitvoeringsregeling zich in feite. Figuren als de internationale overdracht van de tenuitvoerlegging van geldboeten en andere straffen, van bij verstek gewezen vonnissen en de overdracht van de uitoefening van toezicht op de naleving van voorwaarden zijn buiten beschouwing gelaten.

In de tweede plaats wijkt de voorgestelde rechtsgang voor het verkrijgen van het rechterlijk exequatur ter executie van buitenlandse strafvonnissen af van de voor Nederland vastgestelde rechtsgang. In Nederland is sprake van een rechtsgang in twee instanties: een behandeling in eerste aanleg voor de arrondissementsrechtbank en cassatieberoep op de Hoge Raad. Dit volgt de in Nederland geldende rechtsgang in uitleveringsprocedures. De beroepsgang op de Hoge Raad heeft op de rechtspraak van de 19 arrondissementsrechtbanken een uniformerende werking. De in Titel IX voorgestelde rechtsgang, bestaande uit een behandeling in eerste en enige instantie voor het Hof, volgt daarmee de in de Nederlandse Antillen en Aruba geldende rechtsgang in uitleveringsprocedures. Volgens het Nederlands-Antilliaanse uitleveringsbesluit vindt de rechterlijke toetsing van buitenlandse uitleveringsverzoeken ook in enige instantie voor het Hof plaats. Daarmee is uniformiteit verzekerd en ontbreekt de noodzaak cassatieberoep op de Hoge Raad der Nederlanden open te stellen.

In de derde plaats is in Nederland de wettelijke regeling van de overdracht van de tenuitvoerlegging in een aparte wet ondergebracht, zij het dat wel wordt overwogen om in de toekomst de verschillende onderwerpen van het recht van de internationale samenwerking in strafzaken ("kleine" rechtshulp, uitlevering, overdracht van strafvervolgning en overdracht van strafexecutie) gelijktijdig, bijvoorbeeld in een afzonderlijk Boek, in het Wetboek van Strafvordering onder te brengen. De Nederlandse wet bevat dan ook talloze verwijzingen naar bepalingen in het Wetboek van Strafvordering. Door de regeling van de overdracht van de tenuitvoerlegging van strafvonnissen in Titel IX van het zevende Boek van dit nieuwe wetboek op te nemen zijn vele elders opgenomen procedurele voorschriften automatisch van toepassing, zonder dat dit nog uitdrukkelijk behoeft te worden bepaald. Bijvoorbeeld vormvoorschriften betreffende betekeningen en dagvaardingen, en betreffende bevelen tot vrijheidsontneming.

Artikelen 573 - 579

Hoewel Titel IX in beginsel strekt ter uitvoering van het verdrag van 1983 inzake de overbrenging van gevonniste personen zijn in de eerste afdeling toch bepalingen opgenomen met algemene voorwaarden voor de overname van de tenuitvoerlegging van buitenlandse rechterlijke beslissingen in strafzaken. De functie van die bepalingen is tweërlei: allereerst noemt het verdrag van 1983 geen gronden waarop verzoeken om overname van de tenuitvoerlegging van strafvonnissen kunnen worden afgewezen. In dat opzicht bevatten de artikelen 574-579 voor de toepassing van dat verdrag imperatieve weigeringsgronden. Daarnaast kan een weigering ook op in het eerste lid van artikel 595 genoemde gronden worden gebaseerd. In de tweede plaats zullen de in de algemene bepalingen opgenomen voorwaarden dienen als richtsnoer bij onderhandelingen over toekomstige verdragen op dit gebied.

Artikelen 580 - 584

De voorschriften betreffende de voorlopige aanhouding en voorlopige vrijheidsontneming van een naar dit land overgebrachte gedetineerde, alsmede de verlenging daarvan, hangende de afwikkeling van de gerechtelijke exequatur procedure of de buitengerechtelijke procedure, voorzien in artikel 598, komen in essentie overeen met de voorschriften betreffende de inverzekeringstelling en bewaring van verdachten. Ter voorkoming van misverstand is echter de voor de voorlopige vrijheidsontneming van verdachten gereserveerde terminologie vermeden. Het gaat hier immers om personen die reeds in het buitenland zijn veroordeeld.

De in artikel 580 genoemde termijn van zes maanden sluit aan bij het bepaalde in artikel 3, eerste lid, onder c, van het Verdrag van 1983.

Artikelen 585 - 597

Deze artikelen regelen de rechterlijke exequatur procedure. In de eerste twee paragrafen van deze afdeling komt tot uiting, dat het initiatief om te komen tot de overbrenging van een gevonniste persoon ten einde hem een in het buitenland opgelegde sanctie hier te lande te laten ondergaan zowel van de buitenlandse als van onze eigen autoriteiten kan uitgaan. Paragraaf drie beschrijft de na de overbrenging te volgen procedure. Op basis van een daartoe strekkende vordering van de procureur-generaal onderzoekt het Hof in openbare terechtzitting de toelaatbaarheid van de tenuitvoerlegging van de buitenlandse rechterlijke beslissing hier te lande. Belangrijk is het voorschrift dat het Hof bij dat onderzoek gebonden is aan de vaststelling van de feiten, zoals die expliciet of impliciet blijkt uit de buitenlandse rechterlijke uitspraak. Acht het Hof die tenuitvoerlegging toelaatbaar dan legt het, op requisitoir van de procureur-generaal, en met inachtneming van voorschriften als opgenomen in artikel 11, eerste lid, van het Verdrag van 1983, binnen de grenzen van de voor het overeenkomstige feit naar nationaal recht geldende strafmaxima, een straf of maatregel op welke het gemeten naar nationale maatstaven passend acht. Deze sanctie treedt daarmee in de plaats van de buitenlandse sanctie.

Artikel 598

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid een buitenlandse rechterlijke beslissing hier te lande ten uitvoer te leggen zonder rechterlijk exequatur. Dit artikel geeft daarmee uitvoering aan artikel 9, eerste lid, onder a, juncto artikel 10 van het Verdrag van 1983, dat de buitengerechtelijke procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging als alternatief stelt voor de gerechtelijke exequatur procedure. In de optiek van de voorgestelde uitvoeringsregeling is de in de derde paragraaf geregelde gerechtelijke exequatur procedure de gebruikelijke en ware slechts

bij uitzondering de toevlucht te nemen tot de buitengerechtelijke procedure van artikel 598. Over de vraag of het in een concreet geval aangewezen is deze uitzonderlijke procedure te volgen zal het advies van de rechter, het Hof, dienen te worden ingewonnen. In de overeenkomstige bepaling in de Nederlandse wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis (artikel 43) is als adviserende instantie de penitentiaire kamer van het gerechtshof te Arnhem aangewezen, een instantie die in de gerechtelijke exequatur procedure geen functie te vervullen heeft. Het vijfde lid van artikel 598 beoogt een onbevungen oordeelsvorming van het Hof te bevorderen, zowel wanneer dit tot advisering ingevolge het derde lid geroepen is, als wanneer het later in de zaak alsnog als exequatur verlenende rechter zou moeten optreden.

Artikelen 599 - 605

In deze artikelen is de procedure van de overdracht van de tenuitvoerlegging van door rechter hier te lande gewezen strafvonnis naar het buitenland en de overbrenging van buitenlandse gedetineerden naar hun land van herkomst geregeld. Deze artikelen zullen voor de rechtspraktijk van grote betekenis kunnen zijn. Er zij op gewezen, dat voor de toepassing van deze afdeling niet als voorwaarde wordt gesteld dat de overdracht van de tenuitvoerlegging een basis dient te vinden in een verdrag. Aan landen die zonder verdragsgrondslag de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafvonnis kunnen overnemen kan derhalve de tenuitvoerlegging van een hier te lande gewezen vonnis worden aangeboden. Wel speelt de vraag of de veroordeelde met zijn overbrenging naar zijn land van herkomst kan instemmen een belangrijke rol. Voor het verkrijgen van een instemmingsverklaring wordt een bijzondere, bij landsbesluit houdende algemene maatregelen uit te werken, procedure voorzien. En bij het ontbreken van een dergelijke verklaring kan de veroordeelde zich tot de rechter wenden. Wordt zijn bezwaar

afgewezen, dan komt hem nog bescherming door het specialiteitsbeginsel toe.

Artikelen 606 - 609

In de slotbepalingen van deze Titel zijn nog voorzieningen opgenomen betreffende de uitvoering van bevelen tot voorlopige vrijheidsontneming, de rechtsbijstand en de kennisneming van processtukken, schadevergoeding wegens ten onrechte ondergane voorlopige vrijheidsontneming en het transit van gevonniste personen over het eigen grondgebied ten behoeve van derde staten.

ACHTSTE BOEK

Artikel 611

Art. 291 van het huidige wetboek is in het tweede lid van art. 611 ondergebracht.

Artikel 639

Dit artikel komt overeen met art. 577b Ned. Sv. Bij de bij dit ontwerp behorende invoeringslandverordening zal een regeling in het Wetboek van Strafrecht worden voorgesteld, die in hoofdlijnen is ontleend aan art. 36e Ned. Sr. Deze regeling voorziet erin, dat een delinquent het wederrechtelijk genoten (door middel van een strafbaar feit verkregen) voordeel wordt ontnomen. Vergelijk art. 224, lid 2 (onderzoek naar op geld waardeerbaar voordeel) en art. 386, lid 3 (bewijs van dat voordeel). De procedure van art. 639 bevat een correctiemogelijkheid tot vermindering, kwijtschelding of teruggave van het door de rechter in de strafzaak vastgestelde bedrag, met name in het geval dat een bedrag reeds is betaald in het kader van een civiele actie die door de benadeelde is ingesteld.

Artikelen 647 - 651

In beginsel is de regeling inzake kennisgeving van gerechtelijke mededelingen overgenomen uit de Nederlandse Wet van 24 april 1985, Stb. 236, zij het dat de indeling der artikelen enigszins anders is opgezet. Een belangrijk verschil met de Nederlandse regeling is, dat de uitreiking als regel niet over de post, maar door de deurwaarder of een ambtenaar van politie geschiedt. In verband daarmee is art. 130, lid 2-5, van het huidige wetboek overgenomen in art. 648 van het nieuwe wetboek. Teneinde de